

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-
педагогічної роботи
Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

«08 серпня 2021 р.»

Робоча програма навчальної дисципліни
Міжнародні відносини на пострадянському просторі
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський)
галузь знань _____ 29 «Міжнародні відносини»
(шифр і назва)
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
(шифр і назва)
освітня програма _____ «Міжнародні відносини та регіональні студії»
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни _____ за вибором
(обо'язкова/ за вибором)
факультет _____ міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2021 / 2022 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

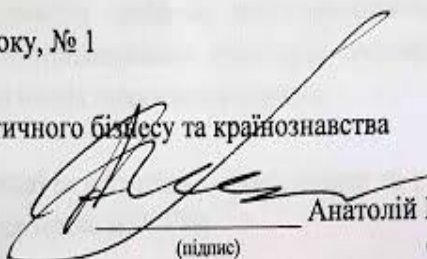
“27” серпня 2021 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: кандидат історичних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Онацький Максим Юрійович.

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від «26» серпня 2021 року, № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

(підпис) Анатолій ПАРФІНЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

(підпис) Ганна ПАНАСЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “26” серпня 2021 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу:

(підпис) Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжнародні відносини на пострадянському просторі» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» підготовки бакалаврів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є поглиблене вивчення міжнародних процесів, а також проблем регіонального та субрегіонального співробітництва на пострадянському просторі.

1.2. У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти (слухачі) отримують поглиблені знання щодо міжнародних процесів, зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних пріоритетів країн пострадянського простору, специфіки регіонального та субрегіонального співробітництва нових незалежних держав.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей відповідно до ОПП:

1) загальні компетентності:

ЗК 1. – знання та розуміння предметної області спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та професійної діяльності за фахом.

ЗК 2. – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

2) спеціальні компетентності:

СК 1. – знання про природу, динаміку, принципи організації та історичні тенденції розвитку міжнародних відносин.

СК 2. – здатність розуміти міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-
Семестр	
3-й	-
Лекції	
32 год.	-

Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
год.	-
Самостійна робота	
72 год.	-
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання відповідно до ОПП.

- РН-1. Демонструвати знання, набуті у процесі навчання, щодо природи, еволюції, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також про природу та джерела зовнішньої політики держав і діяльність інших учасників міжнародних відносин.
- РН-3. Демонструвати знання про природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.
- РН-5. Розуміти процес опису та оцінювання міжнародної ситуації, використання різних джерела інформації про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.
- РН-7. Збирати, обробляти й упорядковувати великий обсяг інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав.
- РН-9. Проводити самостійні дослідження проблем міжнародних відносин із використанням наукових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів.
- РН-13. Оцінювати події міжнародного життя, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах.
- РН-18. Брати участь у фахових дискусіях із проблем міжнародних відносин, зовнішньої політики та міжнародних комунікацій, поважати опонентів і їхню точку зору.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Розпад СРСР та створення Співдружності Незалежних Держав

Розпад СРСР та його наслідки. Особливості розвитку міжнародних відносин на пострадянському просторі. Особливості соціально-економічної та політичної моделі пострадянських республік. Місце пострадянських країн у сучасних міжнародних відносинах. Створення СНД: причини, структура, інституційно-правові засади, еволюція. Формування альтернативних інтеграційних проектів на пострадянському просторі.

Тема 2.

Євразійський економічний союз: особливості функціонування

Спроби інституційних перетворень в рамках СНД та їх наслідки. Міжнародні інтеграційні проекти на пострадянському просторі. Митний союз: причини створення, сутність проекту, основні учасники. Євразійський економічний союз: спроби лібералізації зовнішньої торгівлі та їх наслідки.

Тема 3.

Шанхайська Організація Співробітництва та її діяльність

Шанхайська Організація Співробітництва: причини створення, мета та завдання організації. Структура та інституційно-правові засади функціонування ШОС. ШОС: проблеми та перспективи розвитку. Шанхайська Організація Співробітництва: механізми прийняття рішень.

Тема 4.

Інтеграційні процеси в країнах Балтії та їх наслідки для Прибалтійських республік

Країни Балтії: цивілізаційні засади євроінтеграційного курсу. Євроінтеграційні процеси в Прибалтійських республіках у пострадянський період. Особливості соціально-економічної модернізації в Литві, Латвії та Естонії та спроби створення єдиного економічного простору в регіоні. Вступ до ЄС і НАТО та їх наслідки для Прибалтійських країн.

Тема 5.

Проблема безпеки та особливості військово-політичної взаємодії на пострадянському просторі

Відносини у сфері безпеки та особливості військово-політичної взаємодії на пострадянському просторі: етапи еволюції. Ядерне роззброєння в країнах пострадянського простору в 1990-х рр.: причини, перебіг, наслідки. Військово-політичне співробітництво в рамках СНД та його специфіка. Проблема існування російських військових баз та об'єктів на території країн пострадянського простору. ОДКБ: причини створення та основні завдання.

Тема 6.

Військово-політичні конфлікти на пострадянському просторі

Військово-політичні конфлікти на пострадянському просторі та причини їх виникнення. Заморожені конфлікти. Конфлікт у Нагірному Карабаху: причини, перебіг, наслідки. Військово-політичні конфлікти в Абхазії та Південній Осетії та спроби їх вирішення. Придністровський конфлікт: причини виникнення та спроби врегулювання. Зони етнічного протистояння в Центральній Азії. Механізми врегулювання збройних конфліктів та їх ефективність.

Тема 7.

Роль та місце пострадянських країн Східної Європи в сучасних міжнародних відносинах

Трансформація зовнішньополітичного курсу Російської Федерації у пострадянський період. Геополітична роль Росії в Євразії. Україна в системі міжнародних відносин на пострадянському просторі. Геополітичне становище Білорусії та зовнішньополітичний курс республіки в умовах незалежності. Республіка Молдова – зовнішньополітичні та зовнішньоекономічні пріоритети в пострадянський період.

Тема 8.

Центральна Азія – економічна та політична роль регіону в світовій геополітиці

Центральна Азія: економічне значення регіону. Міжнародні інтеграційні проекти та спроба їх реалізації в Центральній Азії. Провідні країни Центральної Азії та основні протиріччя між ними. Проблема кордонів у Центральній Азії та спроба її вирішення. Гідроресурси як дипломатична зброя регіональних еліт.

Основні вектори зовнішньої політики Казахстану в пострадянський період. Геополітична роль та зовнішньополітичний курс Узбекистану в умовах незалежності. Особливості міжнародного співробітництва Таджикистану в 1990-х – на початку 2000-х рр. Киргизстан – зовнішні пріоритети країни в пострадянський період. Туркменістан: зовнішньополітична концепція та економічне співробітництво в період незалежності.

Тема 9.

Закавказзя та його роль у системі міжнародних відносин

Стратегічне та геополітичне значення Закавказзя. Закавказький регіон та формування транзитних маршрутів енергоносіїв до Європи. Особливості зовнішньополітичного курсу Вірменії. Азербайджан: основні вектори зовнішньої політики країни. Трансформація зовнішньополітичного курсу Грузії в пострадянський період. Інтеграційні проекти та участь у них Грузії.

Тема 10.

Позарегіональні актори на пострадянському просторі

КНР як економічний та геополітичний фактор на пострадянському просторі. Туреччина: регіональний центр впливу в Закавказзі та у Центральній Азії. Ісламська Республіка Іран як позарегіональний актор на пострадянському просторі. Зміцнення економічних позицій Європейського Союзу в пострадянських країнах. Еволюція зовнішньої політики США на пострадянському просторі.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Розпад СРСР та формування нових інтеграційних проєктів на пострадянському просторі												
Тема 1. Розпад СРСР та створення Співдружності Незалежних Держав	14	4	2			8						
Тема 2. Євразійський економічний союз: особливості функціонування	11	2	1			8						
Тема 3. Шанхайська Організація Співробітництва та її діяльність	9	2	1			6						
Тема 4. Євроінтеграційні процеси в країнах Балтії та їх наслідки для Прибалтійських республік	11	2	1			8						
Разом за розділом 1.	45	10	5			30						
Розділ 2. Військово-політичні конфлікти та особливості військово-політичної взаємодії на пострадянському просторі												
Тема 5. Проблема безпеки та особливості військово-політичної взаємодії на пострадянському просторі	8	2	1			5						
Тема 6. Військово-політичні конфлікти на пострадянському просторі	11	4	2			5						

Разом за розділом 2.	19	6	3			10						
Розділ 3. Регіональні особливості розвитку міжнародних відносин на пострадянському просторі та зовнішньополітичні пріоритети нових незалежних держав.												
Тема 7. Роль і місце пострадянських країн Східної Європи в сучасних міжнародних відносинах	14	4	2			8						
Тема 8. Центральна Азія – економічна та політична роль регіону в світовій геополітиці	14	4	2			8						
Тема 9. Закавказзя та його роль у системі міжнародних відносин	14	4	2			8						
Тема 10. Позарегіональні актори на пострадянському просторі	14	4	2			8						
Разом за розділом 3.	56	16	8			32						
Усього годин	120	32	16			72						

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Розпад СРСР та створення Співдружності Незалежних Держав	2
2	Тема 2. Євразійський економічний союз: особливості функціонування	1
3	Тема 3. Шанхайська Організація Співробітництва та її діяльність	1
4	Тема 4. Євроінтеграційні процеси в країнах Балтії та їх наслідки для Прибалтійських республік	1
5	Тема 5. Проблема безпеки та особливості військово-політичної взаємодії на пострадянському просторі	1
6	Тема 6. Військово-політичні конфлікти на пострадянському просторі	2
7	Тема 7. Роль і місце пострадянських країн Східної Європи в сучасних міжнародних відносинах	2
8	Тема 8. Центральна Азія – економічна та політична роль регіону в світовій геополітиці	2

9	<i>Тема 9. Закавказзя та його роль у системі міжнародних відносин</i>	2
10	<i>Тема 10. Позарегіональні актори на пострадянському просторі</i>	2
	Разом	16

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	<i>Тема 1. Підготовка до усного опитування з теми «Розпад СРСР та формування Співдружності Незалежних Держав» з наступних питань: Розпад СРСР та його наслідки. Місце пострадянських країн у сучасних міжнародних відносинах. Створення СНД: причини, структура, інституційно-правові засади, еволюція.</i>	8
2	<i>Тема 2, 3. Підготовка до усного опитування з тем «Євразійський економічний союз: особливості функціонування» та «Шанхайська Організація Співробітництва та її діяльність» з наступних питань: Міжнародні інтеграційні проекти на пострадянському просторі. Митний союз: причини створення, сутність проекту, основні учасники. Шанхайська Організація Співробітництва: причини, мета, завдання. Структура та інституційно-правові засади функціонування ШОС. Шанхайська Організація Співробітництва: механізми прийняття рішень.</i>	14
3	<i>Тема 4, 5. Підготовка до усного опитування з теми «Євроінтеграційні процеси в країнах Балтії та їх наслідки для Прибалтійських республік. Проблема безпеки та особливості військово-політичної взаємодії на пострадянському просторі» з наступних питань: Євроінтеграційні процеси в Прибалтійських республіках у пострадянський період. Особливості соціально-економічної модернізації в Литві, Латвії та Естонії. Спроби створення єдиного економічного простору в регіоні та їх наслідки. Вступ країн Балтії до ЄС і НАТО. Відносини у сфері безпеки та особливості військово-політичної взаємодії на пострадянському просторі: етапи еволюції. Проблема існування російських військових об'єктів на території країн пострадянського простору. ОДКБ: причини створення та основні завдання.</i>	13
4	<i>Тема 6. Підготовка до усного опитування з теми «Військово-політичні конфлікти на пострадянському просторі» з наступних питань: Конфлікт у Нагірному Карабаху: причини, перебіг, наслідки. Військово-політичні конфлікти в Абхазії та Південній Осетії та спроби їх вирішення. Придністровський конфлікт та проблема етнічних меншин у Молдові. Зони етнічного протистояння в Центральній Азії. Військові, політичні та дипломатичні механізми врегулювання збройних конфліктів.</i>	5
5	<i>Тема 7. Підготовка до усного опитування з теми «Роль і місце пострадянських країн Східної Європи в сучасних міжнародних відносинах» з наступних питань: Трансформація зовнішньополітичного курсу Російської Федерації у пострадянський період. Геополітична роль Росії в Євразії. Україна</i>	8

	в системі міжнародних відносин на пострадянському просторі. Геополітичне становище Білорусії та зовнішньополітичний курс республіки в умовах незалежності. Республіка Молдова – зовнішньополітичні та зовнішньоекономічні пріоритети.	
6	<i>Тема 8.</i> Підготовка до усного опитування з теми «Центральна Азія – економічна та політична роль регіону в світовій геополітиці» з наступних питань: Особливості зовнішньополітичного курсу Казахстану в пострадянський період. Геополітична роль Узбекистану в регіоні Центральної Азії. Особливості міжнародного співробітництва Таджикистану в період незалежності. Зовнішньополітичні пріоритети Киргизстану в пострадянський період. Туркменістан в системі міжрегіонального співробітництва в 1990-х – на початку 2000-х рр.	8
7	<i>Тема 9.</i> Підготовка до усного опитування з теми «Закавказзя та його роль у системі міжнародних відносин» з наступних питань: Стратегічне та геополітичне значення Закавказзя. Закавказький регіон та формування транзитних маршрутів енергоносіїв до Європи. Особливості зовнішньополітичного курсу Вірменії. Вектори зовнішньої політики Азербайджану. Еволюція зовнішньої політики Грузії в пострадянський період.	8
8	<i>Тема 10.</i> Підготовка до усного опитування з теми «Позарегіональні актори на пострадянському просторі» з наступних питань: США та пострадянські країни. КНР як економічний та геополітичний фактор на пострадянському просторі. Туреччина як регіональний центр впливу в Закавказзі та у Центральній Азії. Трансформація політики Європейського Союзу щодо пострадянських країн в 1990-х –2000-х рр.	8
	Разом	72

6. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

(не передбачене навчальним планом)

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під методом навчання розуміємо спосіб упорядкованої взаємозв'язаної діяльності викладача, направленої на досягнення мети вивчення дисципліни, рішення завдань виховання і розвитку студента в процесі навчання. Тобто, це – взаємодія між викладачем і студентами, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок від викладача до студента, а також самостійної та індивідуальної роботи студента.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: а) лекції, б) семінарські заняття, в) самостійна робота студентів, г) консультації.

На основі підходу за джерелами знань розмежовують три групи методів навчання: словесні, наочні, практичні.

До словесних відносяться: лекцію, розповідь; пояснення; бесіду, яку за місцем у навчальному процесі, розрізняють на вступну, поточну й підсумкову.

Наочні методи передбачають насамперед використання демонстрації, ілюстрації та спостережень. Ці методи можуть застосовуватись як прийоми реалізації вимог інших методів.

Практичні методи навчання (завдання, реферати, доповіді) спрямовані на досягнення завершального етапу процесу пізнання. Вони сприяють формуванню вмінь і навичок, логічному завершенню ланки пізнавального процесу стосовно конкретної теми, розділу. Практична робота спрямована на використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань та сприяє закріпленню знань, отриманих на лекції.

За характером логіки пізнання в навчальному процесі природно використовуються методи, відповідні логіці. Це – аналіз, синтез, індукція, дедукція. Вони можуть діяти й у певному взаємозв'язку.

Залежно від рівня розумової активності студентів виділяють такі методи навчання: проблемний виклад (проблемно-інформаційний), частково-пошуковий, дослідницький.

Самостійна робота студента є невід'ємною складовою освітнього процесу у вищому навчальному закладі, в процесі якої заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота студента є основним засобом засвоєння ним навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних та семінарських занять (групові дискусії);
- контроль засвоєння теоретичного матеріалу;
- виконанням індивідуальної семестрової роботи (реферати, доповіді тощо);
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати результати дослідницької роботи із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на основі проведення екзаменаційної роботи. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем.

Структура екзаменаційної роботи: 3 теоретичних запитання, які містяться в екзаменаційному білеті. Максимальна кількість балів за відповідь на перше запитання екзаменаційного білету – 15 балів, друге запитання – 15 балів, третє запитання – 10 балів (усього – 40 балів). У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

У разі настання / подовження дії обставин непереборної сили (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти надається можливість скласти екзаменаційну роботу в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Міжнародні відносини на пострадянському просторі».

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Денна форма навчання	Поточне оцінювання роботи студентів на практичних заняттях та самостійної роботи									Всього	Екзамен	Сума
	Тема	T 1	T 2,3	T 4,5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	60	40	100
	семінар	C 1	C 2	C 3	C 4	C 5	C 6	C 7	C 8			
	max	6	6	8	8	8	8	8	8			

T1, T2 ... – теми розділів, C1, C2... – семінарські заняття

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування, оцінювання	Критерії оцінювання
7–8	Студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом; виявляє творчі здібності; здатен самостійно ставити та вирішувати завдання; самостійно знаходити та використовувати матеріал; вільно самостійно та аргументовано викладає його під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; демонструє вміння самостійно робити висновки; студент активно працює протягом семінарського заняття; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь обов'язково супроводжується інформативною презентацією.
6	Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію; зроблені аргументовані висновки; студент активно працює протягом усього семінарського заняття; демонструє глибоке оволодіння лекційним матеріалом; здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь супроводжується презентацією; під час відповідей на додаткові запитання мають місце деякі неточності.
5	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом; обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу; вміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити та розв'язувати завдання; самостійно оцінює життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; відповідь супроводжується презентацією, в оформленні якої присутні деякі помилки; під час відповідей на додаткові запитання мають місце неточності.
4	В цілому студент володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації; без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності; студент припускається помилок, відповідаючи на додаткові питання; відповідь супроводжується презентацією, в оформленні якої присутні серйозні помилки.
3	Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом; студент в цілому оволодів суттю питань з даної теми, втім, відсутні глибокий та всебічний аналіз представленого матеріалу, а також його обґрунтування та аргументація; дає

	неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу
2	Відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає їх зміст під час усних виступів та письмових відповідей; недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності; відповіді на запитання містять логічні та фактографічні помилки; відповідь не супроводжується презентацією
1	Студент демонструє фрагментарні знання; не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки; відповідь не супроводжується презентацією.

Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70 – 89	добре	
50 – 69	задовільно	
1– 49	незадовільно	не зараховано

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Бжезинський З. Велика шахівниця / З. Бжезинський. — К.: Основи, 2009. — 242 с.
2. Бульвінський А.Г. Таджикистан в геополітичній структурі Центральноазійського регіону: історичний аспект // Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 5 – 22.
3. Голубев С. Очерки политической истории стран «ближнего зарубежья»: республики бывшего СССР в 1989 – 2009 гг. – Тверь, Ариадна, 2010. – 768 с.
4. Добровольська А.Б. Трансформація суспільно-політичного середовища Молдови як чинник формування її зовнішньополітичного курсу: результати парламентських виборів 2019 р. // Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 91 – 109.
5. Ігнат'єв П.М. Країнознавство. Країни Азії: Навч. Посібн. 10. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посіб. – 2-е вид. Чернівці: Книги – ХХІ, 2006. – 423 с.

6. Інтеграційні виміри трансформації пострадянського простору: монографія / за ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. 560 с.
7. Мельничук І.М. Інтеграційні проекти Російської Федерації на пострадянському просторі. Дис...докт. політ. наук. Спеціальність 23.00.04 «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку». Чернівці, 2015. 519 с.
8. Имомов А. Территориальные и земельно-водные конфликты в Центральной Азии: взгляд из Таджикистана / А. Имомов // Центральная Азия и Кавказ. – 2013. – Т. 16. – Вып. 2. – С. 124 – 139.
9. Країнознавство. Країни СНД, Європи і Північної Америки: Навч. Посібн. Для вузів / Дорошко М.С., Кривонос Р.А., Крижанівський В.П., Сербіна Н.Ф. – К.: Ніка – Центр, 2009. – 310 с.
10. Ляшенко Т.М. Регіональні організації та структури в Центральній Азії: співробітництво чи суперництво? // Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 117 – 125.
11. Казахстан эпохи Нурсултана Назарбаева / Н.М. Махашев, В.В. Петровский. – Алматы, Олке, 2008. – 352 с.
12. Ткаченко І.В. Історичні чинники зовнішньополітичної орієнтації Азербайджану // Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 43 – 53.
13. Фомін С.С. Зовнішня політика Узбекистану // Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 53 – 65.
14. Чекаленко Л. Китайський чинник у пострадянських азіатських країнах / Л. Чекаленко // Зовнішні справи. – 2017. – 8 грудня. URL: <http://uaforeignaffairs.com/en/expert-opinion/view/article/kitaiskii-chinnik-u-postradjanskikh-aziatskikh-krajina-1/>

Допоміжна література

1. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав. Post soveticum. К.: Знання, 2010. 488 с.
2. Орлова Т.В. Культурно-історичні передумови формування зовнішньої політики сучасної Естонії // Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 32 – 43.
3. Регіонознавство / Заг. ред. акад. НАН України Л.В. Губерського, В.А. Смолія – К.: Київ ун-т., 2014. – 642 с.
4. Федулова Н. Содружество независимых государств – 15 лет спустя / Н. Федулова // Мировая экономика и международные отношения – 2006 – № 12.
5. Халифа-заде М. Израиль и Азербайджан: противодействие Ирану / М. Халифа-заде // Центральная Азия и Кавказ. – 2012. – Т. 15. – Вып. 3. – С. 77 – 91.
6. Цапко О.М. Чинники національного традиціоналізму у зовнішній політиці сучасного Туркменістану // Історичні передумови становлення зовнішньополітичної орієнтації країн пострадянського простору: зб. наук. праць / за заг. ред. канд. іст. наук, доц. А.Г. Бульвінського. К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. С. 22 – 32.

11. ПОСИЛАННЯ НА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ, ВІДЕО-ЛЕКЦІЇ, ІНШЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

7. Онацький М.Ю. Республіка Таджикистан у системі міжрегіонального співробітництва на початку XXI ст. // Бізнес Інформ. 2019. № 5. С. 43 – 49. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-5_0-pages-43_49.pdf
8. Онацький М. Ю. Соціально-економічні перетворення в Естонії в пострадянський період: досвід модернізаційних змін // Бізнес Інформ. 2020. № 12. С. 72–81. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-12_0-pages-72_81.pdf
9. Duarte P. Central Asia: the planet's pivot area. URL: <file:///C:/Users/Downloads/Dialnet-CentralAsia-4844079.pdf>
10. Current Challenges to Central Asia and Afghanistan: Towards a Better World. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/kasachstan/13545.pdf>
11. Svante E. Cornell S. Frederick Starr. Modernization and Regional Cooperation in Central Asia: A New Spring? Silk road paper. 2018. 68 p. URL: <http://silkroadstudies.org/resources/1811CA-Regional.pdf>
12. Engaging Central Asia the European Union's new strategy in the heart OF Eurasia / Edited by N. J. Melvin. 196 p. URL: http://aei.pitt.edu/32610/1/49_Engaging_Central_Asia.pdf
13. Menon R. Central Asia's foreign policy and security challenges: Implications for the United States // Analysis. Vol. 6, No. 4. 15 p. URL: <https://www.files.ethz.ch/isn/144608/vol6no4.pdf>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах продовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

- дистанційно на платформі Moodle (<https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=4403>) проводяться (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

- аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 35% практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборonoю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти **екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі, режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=4403>